

บันทึก

เรื่อง การแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดตามกฎหมาย
ว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

กระทรวงการคลังได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๒๖.๕/๑๔๔๔๔ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า การที่มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ นั้น มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจ่าย บำเหน็จตกทอดของข้าราชการและผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญซึ่งถึงแก่ความตาย หากไม่มีทายาทผู้มี สิทธิรับบำเหน็จตกทอด (บุตร สามีหรือภรรยา และบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) ให้จ่าย บำเหน็จตกทอดให้แก่บุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและ วิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งกระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลังเรื่องการ แสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด เพื่อให้ข้าราชการและผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญซึ่งไม่มีทายาท ผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดได้แสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดโดยทำเป็นหนังสือยื่นไว้ต่อ ส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด ปรากฏตามหนังสือ กระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๒๖.๒/ว.๑๖๒ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๙ หลังจาก พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับแล้วเป็นเวลา ๒ เดือน ๒๖ วัน แต่เนื่องจากปรากฏว่า มีข้าราชการและผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญได้ถึงแก่ความตาย ก่อนกระทรวงการคลังออกประกาศเรื่องการแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด จึงมิได้ ดำเนินการจัดทำหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดไว้ ประกอบกับส่วนราชการบาง แห่งก็ยังมิได้แจ้งให้ผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญมาดำเนินการตามประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีส่วนได้เสีย กระทรวงการคลัง จึงเห็นควรวางแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. หากข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญผู้ใดถึงแก่ความตายก่อน กระทรวงการคลังกำหนดแบบและวิธีการแสดงเจตนา แต่ได้แสดงเจตนาก่อนตายเป็นหนังสือ อย่างหนึ่งอย่างใดไว้ เช่น ทำหนังสือแสดงเจตนาระบุให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ ตกทอดจากทางราชการหรือทำพินัยกรรมระบุว่า เงินที่จะมีสิทธิได้รับจากทางราชการให้ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับ ให้ถือว่าบุคคลตามหนังสือดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทาง ราชการได้

๒. ในกรณีที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญผู้ใดมิได้ดำเนินการตามที่ระบุไว้ ในข้อ ๑ แต่มีหลักฐานการแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือพิเศษตามแบบที่กระทรวงการคลัง กำหนดให้ถือว่าบุคคลตามหนังสือแสดงเจตนาดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทาง

ราชการ

กระทรวงการคลังจึงมีข้อหาหรือว่า ในช่วงระหว่างเวลาที่กระทรวงการคลังยังมีได้กำหนดแบบและวิธีการแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด หากจะวางแนวทางปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ และข้อ ๒ จะขัดกับหลักการแสดงเจตนาของข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่ อย่างไร และจะถือปฏิบัติได้ตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใดจึงจะถูกต้องตามกฎหมาย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาข้อหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) แล้วเห็นว่า มาตรา ๔๘^๑ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงินบำเหน็จตกทอดไว้ว่า ในกรณีที่ข้าราชการผู้ใดตายในระหว่างรับราชการอยู่หรือทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัดตาย ถ้าความตายนั้นมีได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติด้อย่างร้ายแรงของตนเอง ให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดแก่ทายาทผู้มีสิทธิ คือ บุตร สามีหรือภริยา และบิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ ในกรณีที่ไม่มีทายาททั้งสามอนุมาตราดังกล่าว ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด ในกรณีที่ไม่มีทายาทและบุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ตามวรรคสามหรือบุคคลนั้นได้ตายไปก่อน ให้สิทธิในบำเหน็จตกทอดนั้นเป็นอันยุติลง ในกรณีที่ได้มีการจ่ายบำเหน็จตกทอดไปแล้วหากปรากฏว่ามีบุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ซึ่งได้มีการฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บิดาตายหรือนับแต่วันที่ารู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของบิดาเพิ่มขึ้น ให้แบ่งบำเหน็จตกทอดนั้นใหม่ระหว่างทายาทผู้มีสิทธิโดยถือว่าบุตรชอบด้วยกฎหมายตามคำพิพากษานั้นเป็นทายาทผู้มีสิทธิตั้งแต่วันตายของเจ้าบำนาญ ในกรณีเช่นนี้ให้กระทรวงการคลังเรียกคืนบำเหน็จตกทอดจากทายาทซึ่งรับบำเหน็จตกทอดไปก่อนแล้วตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด ในกรณีที่ไม่สามารถเรียกคืนบำเหน็จตกทอดที่จ่ายให้ทายาทซึ่งรับเกินไปในส่วนของตนตามวรรคห้าได้ กระทรวงการคลังไม่ต้องรับผิดชอบจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่บุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาล

^๑ มาตรา ๔๘ ข้าราชการผู้ใดตายในระหว่างรับราชการอยู่ หรือทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัดตาย ถ้าความตายนั้นมีได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติด้อย่างร้ายแรงของตนเอง ให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดเป็นจำนวนตามเกณฑ์คำนวณในมาตรา ๓๒ (๑) ให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิตามเกณฑ์ดังนี้

- (๑) บุตรให้ได้รับสองส่วน ถ้าผู้ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไปให้ได้รับสามส่วน
- (๒) สามีหรือภริยาให้ได้รับหนึ่งส่วน
- (๓) บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

ในกรณีที่ไม่มีทายาทในอนุมาตราใด หรือทายาทนั้นได้ตายไปเสียก่อน ให้แบ่งเงินดังกล่าวระหว่างทายาทผู้มีสิทธิในอนุมาตราที่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับ

ว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายย้อนหลังไปถึงวันเกิดสิทธิรับบำเหน็จตกทอดแต่อย่างใด และในกรณีที่ไม่มีทายาทดังกล่าวข้างต้นอยู่เลย มาตรา ๔๘ วรรคสาม ได้บัญญัติให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่บุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด และสำหรับกรณีที่ไม่มีทายาทหรือบุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ตามวรรคสามหรือบุคคลนั้นได้ตายไปก่อนมาตรา ๔๘ วรรคสี่ บัญญัติให้สิทธิในบำเหน็จตกทอดนั้นเป็นอันยุติลง จากบทบัญญัติในมาตรา ๔๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ แสดงให้เห็นว่าในเรื่องบำเหน็จตกทอดนั้น กฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่บุคคลอื่นซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ด้วยแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีใช้ทายาทของผู้ตายก็ตามในกรณีที่ผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงเจตนาให้จ่ายบำเหน็จตกทอดแก่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ทายาทผู้มีสิทธิของผู้ตายนั้น มาตรา ๔๘ วรรคสาม ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการแสดงเจตนาไว้ด้วยว่าผู้ตายจะต้องได้แสดงเจตนาไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด และที่ต้องมีการกำหนดแบบและวิธีการแสดงเจตนาไว้ก็เพื่อประโยชน์ในการที่ทางราชการจะได้ใช้เป็นหลักฐานและเพื่อความสะดวกในการดำเนินการจ่ายบำเหน็จตกทอดต่อไปในภายหน้า ดังนั้น ตามข้อหาหรือของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในเรื่องหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดดังกล่าว กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ จึงมีความเห็นดังนี้

สำหรับแนวทางปฏิบัติข้อ ๑ ทว่า ในกรณีที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญ^๓ ผู้ใดถึงแก่ความตายก่อนที่กระทรวงการคลังออกประกาศกำหนดแบบและวิธีการแสดงเจตนา แต่ได้แสดงเจตนาก่อนตายเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดไว้ เช่น ในมาตรานั้นทำหนังสือแสดงเจตนาระบุให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จตกทอดจากทางราชการ หรือทำพินัยกรรมระบุว่าเงินที่จะมีสิทธิได้รับจากทางราชการให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิได้รับ ให้ถือว่าบุคคลตามหนังสือดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทางราชการได้หรือไม่ นั้น เห็นว่าในระหว่างที่มาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับแล้ว แต่ยังไม่มีการประกาศกระทรวงการคลังกำหนดแบบการแสดงเจตนาใช้บังคับ ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญย่อมสามารถแสดงเจตนาระบุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดจากทางราชการเมื่อตนถึงแก่ความตายได้ ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๔๘^๔ วรรคสาม ได้บัญญัติยินยอมรับหลักการแสดงเจตนาของผู้ตายไว้อย่างชัดเจน และแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า

^๒ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

^๓ มาตรา ๔๙ ภายใต้อำนาจมาตรา ๓๘ ผู้ได้รับบำนาญปกติอยู่หรือผู้มีสิทธิจะได้รับบำนาญปกติ หรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ตาย ให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดให้แก่บุคคลดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ เป็นจำนวนสามสิบเท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับนั้น และให้จ่ายตามส่วนและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

การแสดงเจตนาของผู้ตายจะมีได้กระทำต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามที่มาตรา ๔๘ วรรคสาม ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ไว้ก็ตาม ก็ไม่ทำให้การแสดงเจตนาดังกล่าวที่ได้ทำไว้แล้วต้องเสียไป เนื่องจากในระหว่างนั้นกระทรวงการคลังยังมิได้ออกประกาศกำหนดแบบและวิธีการแสดงเจตนาไว้ และในกรณีดังกล่าวย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ถึงแม้ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญ จะได้ทำหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดให้ไว้แก่ส่วนราชการเจ้าสังกัดก็ตาม ส่วนราชการเจ้าสังกัดก็ไม่อาจรับหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดนั้นได้ เพราะหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดดังกล่าวมิใช่แบบที่ทางราชการกำหนด จึงเป็นเรื่องที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญไม่สามารถแสดงเจตนาต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดได้ นอกจากนี้แบบและวิธีการแสดงเจตนาซึ่งเป็นเพียงวิธีการก็ไม่อาจนำมาเป็นเครื่องตัดสินสิทธิในการรับบำเหน็จตกทอดซึ่งเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายแล้วได้ กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ จึงเห็นว่า แนวทางปฏิบัติดังกล่าวไม่เป็นการขัดกับหลักการแสดงเจตนาของข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือได้ว่าหนังสือแสดงเจตนาดังกล่าวย่อมใช้ได้

สำหรับแนวทางปฏิบัติข้อ ๒ ที่ว่า ในกรณีที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญผู้ใดมิได้ดำเนินการตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑ แต่มีหลักฐานการแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด ให้ถือว่าบุคคลตามหนังสือแสดงเจตนาดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทางราชการนั้น กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ เห็นว่า ตามหลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ของการจ่ายบำเหน็จตกทอดก็เพื่อเป็นการตอบแทนการที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญเป็นผู้รับราชการมานานด้วยดี และความตายมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติด้อย่างร้ายแรง จึงให้จ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทของบุคคลดังกล่าว ส่วนเงินช่วยเหลือในกรณีที่ข้าราชการถึงแก่ความตายนั้น พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕^๕ บัญญัติให้จ่ายใน

^๕ มาตรา ๒๓ ข้าราชการผู้ใดถึงแก่ความตายในระหว่างรับราชการ ให้จ่ายเงินช่วยเหลือจำนวนสามเท่าของเงินเดือนเต็มเดือนที่ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิได้รับในเดือนที่ถึงแก่ความตาย และหากข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิได้รับเพิ่มพิเศษค่าวิชาเงินประจำตำแหน่งที่ต้องฝ่าอันตรายเป็นปกติ เงินเพิ่มพิเศษสำหรับการสู้รบ และเงินเพิ่มพิเศษสำหรับการปราบปรามผู้กระทำความผิด ให้รวมเงินดังกล่าวกับเงินเดือนเพื่อคำนวณเป็นเงินช่วยเหลือจำนวนสามเท่าด้วย ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่ข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ซึ่งมีสิทธิได้รับเงินเดือนตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ โดยอนุโลม ข้าราชการผู้ใดตายในระหว่างละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือหนีราชการ ห้ามมิให้จ่ายเงินช่วยเหลือ

มาตรา ๒๔ เงินช่วยเหลือตามมาตรา ๒๓ ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งข้าราชการผู้ตายแสดงเจตนาโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ถ้าข้าราชการผู้ตายมิได้แสดงเจตนาไว้ตามวรรคหนึ่ง หรือบุคคลซึ่งข้าราชการผู้ตายแสดงเจตนาไว้ตายก่อนข้าราชการผู้ตายหรือก่อนมีการจ่ายเงิน ก็ให้จ่ายแก่บุคคลตามลำดับ ดังนี้

(๑) คู่สมรส

กรณีที่ข้าราชการถึงแก่ความตายในระหว่างรับราชการ โดยทางราชการจะจ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษจำนวนสามเท่าของเงินเดือนที่ได้รับในเดือนที่ถึงแก่ความตาย และจ่ายให้แก่บุคคลซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาโดยทำเป็นหนังสือไว้ต่อส่วนราชการเจ้าสังกัดตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด และในกรณีที่ผู้ตายมิได้แสดงเจตนาไว้ ให้จ่ายแก่บุคคลตามลำดับ ดังนี้ ๑ คู่สมรส ๒ บุตร ๓ บิดามารดา ดังนั้น หลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ของการจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดจึงแตกต่างจากการจ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษในกรณีที่ข้าราชการถึงแก่ความตาย กล่าวคือ เงินบำเหน็จตกทอดนั้นกฎหมายกำหนดให้จ่ายแก่ทายาทก่อนต่อเมื่อไม่มีทายาทจึงจ่ายแก่ผู้ซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาไว้ ส่วนเงินช่วยเหลือพิเศษกำหนดให้จ่ายแก่ผู้ซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาไว้ก่อนต่อเมื่อไม่มีจึงให้จ่ายแก่ทายาท

ดังนั้น ในกรณีที่ข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญผู้ใดไม่มีทายาทผู้มีสิทธิและมีได้แสดงเจตนาไว้ก่อนตายเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดไว้ จึงไม่อาจถือเป็นที่แน่นอนได้ว่าบุคคลตามหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือพิเศษเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทางราชการได้อย่างเช่นกรณีของแนวทางปฏิบัติตามข้อ ๑ แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าว หากปรากฏหลักฐานอื่นว่าบุคคลตามหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือพิเศษเป็นบุคคลซึ่งผู้ตายมีเจตนาให้เป็นผู้รับบำเหน็จตกทอดแล้ว กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ เห็นว่า หนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับเงินช่วยเหลือพิเศษก็อาจถือเป็นหลักฐานสนับสนุนให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดจากทางราชการได้

ส่วนประเด็นที่ว่าแนวทางปฏิบัติที่หารือมาจะถือปฏิบัติได้ตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด จึงจะถูกต้องตามกฎหมายนั้น กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ เห็นว่า เนื่องจากมาตรา ๔๘^๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น แนวทางปฏิบัติที่หารือมาจึงถือปฏิบัติได้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึงวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

อนึ่ง กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ เห็นว่า ในกรณีที่ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด มีผลใช้บังคับแล้ว และปรากฏว่ายังมีข้าราชการหรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญซึ่งถึงแก่ความตายโดยมิได้แสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนดโดยมีเหตุผลอันสมควร และในกรณีดังกล่าวหากกระทรวงการคลังเห็นว่าเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการ

(๒) บุตร

(๓) บิดามารดา

เมื่อปรากฏว่าบุคคลในลำดับก่อนตามวรรคสองมีชีวิตอยู่ บุคคลในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือ ถ้าผู้มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือตามความในวรรคสองในลำดับเดียวกันมีหลายคนให้จ่ายให้แก่ผู้ซึ่งบุคคลในลำดับนั้นมอบหมายเป็นหนังสือ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่จัดการศพ

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

หรือผู้รับเบี้ยหวัดหรือผู้รับบำนาญผู้นั้นและเพื่อให้การดำเนินการของทางราชการบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กระทรวงการคลังในฐานะผู้ปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการย่อมใช้ดุลพินิจพิจารณาในเรื่องนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมได้ตามควรแก่กรณี

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๕๐